

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

10

«РАДЯНСЬКА ШКОЛА»

1957

ЗМІСТ

	Стор.
Шлях великих перемог	1
Н. Усменцева — Розвиток дошкільного виховання на Львівщині	4
Т. Губенко — Творчі ігри в системі комуністичного виховання дітей дошкільного віку	10
Г. Швидка — Керівництво іграми з будівельним матеріалом в молодшій групі	14
Є. Іваницька — Індивідуальні ігри та їх виховне значення	19

ВІДМІННИКИ ДОШКІЛЬНОЇ СПРАВИ

Т. Цвелих — Улюблена справа	27
А. Гейко — Досвідчений методист	29

З ДОСВІДУ

В. Гоголева, Н. Якуга — Керівництво творчими іграми дітей	31
Н. Симон — Творчі ігри вихованців старшої групи	36
Р. Меерсон — Вплив спостережень на конструювання з будівельного матеріалу	38
М. Брит — У підшефній дитячій установі	42

КОНСУЛЬТАЦІЯ

М. Шевченко — Саморобні іграшки	45
---	----

ХРОНІКА

Н. Лавриченко — Читацька конференція	47
--	----

На 2-й стор. обкладинки — Природа навколо нас, на 3-й — Іграшка-саморобка.
В цьому номері — безплатний додаток: «Саморобні іграшки (транспорт)».

Редакційна колегія:

Д. О. Дорохова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева, Є. К. Сухенко, Г. І. Сушан
(головний редактор), П. С. Ходченко, Т. І. Цвелих, П. Р. Чамата, М. Є. Шевченко.

Журнал «Дошкольное воспитание»
(на українском языке)

Техредактор О. О. Чала.

Коректор З. М. Рубініштейн.

Адреса редакції: Київ, Ново-Павлівська, 2. Тел. 6-50-43.

БФ 13511. Зам. К-343. Тираж 14.685. Друк. арк. 3+0,5 вкл. Обл.-видавн. арк. 5,2.
Формат паперу 70×108¹/₁₆. Підписано до друку 4.X 1957 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

Розвиток дошкільного виховання на Львівщині

Н. УСМЕНЦЕВА,

*завідуюча кабінетом дошкільного виховання Львівського інституту удосконалення
вчителів*

Комуністична партія та Радянський уряд завжди надавали і надають великого значення справі громадського виховання дітей дошкільного віку.

За 40 років існування Радянської влади дитячі садки стали невід'ємною частиною життя нашої соціалістичної країни, першою ланкою в системі народної освіти.

Інше становище було на Львівщині, яка до вересня 1939 року пригнічувалась панською Польщею. Існуючі в панській Польщі дошкільні установи розглядались як установи, що тільки доповнюють сімейне виховання. Пануючі класи віддавали своїх дітей в приватні дитячі садки лише з тою метою, щоб діти побули серед своїх ровесників, навчились іноземної мови, деяких пісень, віршів. Тому переважна більшість дитячих садків у Львові працювала по 4 години в день, а частина «захоронок» для дітей бідняків працювала до 6—7 годин, що не могло забезпечити потреб працюючих матерів.

За даними статистичного звіту міської шкільної ради в 1934 році в місті Львові був 51 дитячий садок.

Асигнування на дошкільне виховання відпускались мізерні. Більшість дитячих установ утримувалась благодійними філантропічними товариствами, подачками окремих багатих добродіїв, монастирями, приватними особами.

Українські дитячі садки, які тоді називались «захоронками», утримувались товариствами «Рідна шко-

ла» та «Українська захоронка». За рахунок внесків членів товариств та грошей, зібраних під церквою кожної неділі та в релігійні свята, а також грошей, зібраних по домах та вулицях міста Львова у закриті скриньки, існували ці дитячі установи.

Найактивнішу участь в таких зборах грошей брали самі працівники «захоронок», члени комітету товариства, інколи допомагало українське студентство та окремі батьки. Частина грошей надходила в касу товариства як оплата батьків за утримання дітей в «захоронці».

Товариством «Українська захоронка» організовувались різні вистави, концерти, забави, прибуток з яких теж ішов на утримання «захоронок». Інколи в 1937—1939 роках товариство одержувало невелику дотацію з Магістрату.

Всі ці найрізноманітніші джерела добування коштів були не надійними, не постійними і не могли забезпечити хоча б мінімального, але безперервного фінансування дошкільних установ, тому матеріальне становище «захоронок» для дітей трудящих було надзвичайно тяжке.

Захоронки містилися в тісних кімнатах, куди сонце майже ніколи не проникало.

Пригадуючи минуле, вихователька т. Любак М. П. розповідає про «захоронку» по вулиці Пирогова: «Як зараз пам'ятаю цю захоронку. Вхід з темного коридора в кухню з жовтокам'яною підлогою. В кухні біля плитки ліжко, де спала няня-

кухарка, а над дверима у кімнату, висів почорнілий образ якогось святого. Тут же, в кухні, були розташовані вішалки для дитячого одягу».

Обладнані ці дитячі установи були дуже бідно. Довгі столи і лави, вішалка для одягу, умивальник з тазом, алюмінійові мисочки та кружки — ось і все багатство «захоронки». Ніякого м'якого інвентаря: рушників, білизни, постелей в дитячих садках не було.

Про килими для ігор, музичні інструменти, іграшки, матеріали для занять не могло бути й мови. Іграшки, олівці, папір, пластилін діти приносили з дому, якщо взагалі вони його мали.

Педагогічні приладдя вихователі виготовляли самі, з матеріалів, придбаних за власні кошти.

В українських захоронках благодійне товариство намагалось організувати деяке харчування дітей. За рахунок захоронки діти одержували обід, який складався лише з одної страви — суп або каша. На сніданок діти приносили собі з дому в пляшечках каву, молоко або чай та хліб. Пляшечки з питтям няня ставила в гарячу воду і підігрівала.

Умови праці вихователів були надзвичайно тяжкі. Кількість дітей в групі на одного вихователя доходила до 55, віком від 2 до 7 років.

Так, наприклад, в захоронці для дітей залізничників по вулиці Городецькій, 127, було 164 дитини при штаті, який складався з двох вихователюк і завідуючої.

В переважній більшості захоронок завідуюча і вихователька була в одній особі. Така перевантаженість групи дітьми не давала можливості вихователю охопити всіх дітей своєю увагою.

В кращих умовах перебували приватні дитячі садки та приватні дошкільні групи. Але плата за утримання дітей в них була настільки висока, що їх могли відвідувати лише діти заможних верств населення: купців, м'ясників, урядовців.

Наприклад, в приватному дитячому садку пані Мундувни плата за дитину щомісяця була 15 злотих, в той час, коли заробітна плата по-

мічниці в дитячому садку становила 24 злотих.

Але й у приватних дитячих садках харчування зовсім не було. Кожна дитина приносила з собою другий сніданок, а о першій годині робота в дитячому садку закінчувалась, і діти розходились додому.

Виховна робота в дошкільних установах Львівщини до 1939 року проводилась за буржуазними системами Ф. Фребеля та М. Монтесорі. Ці системи з їх муштрою позбавляли дітей розвитку творчості і ініціативи і цілком відповідали завданням виховання члена буржуазного суспільства.

Релігійне виховання в дошкільних установах Польщі займало одне з провідних місць. Кожен робочий день в садку починався ранішньою молитвою, а закінчувався вечірньою.

Велика увага в дошкільних закладах приділялась заняттям з матеріалами. На таких заняттях з дітьми проводили викладання паличок, плетіння з смужок паперу та з соломи, нанизування бісеру, соломинок, проколювання та вишивання картону.

Ці заняття вимагали у дітей механічного повторення, великого напруження зору, уваги, обмежували самостійність дітей.

Найменша увага в дошкільних установах Польщі приділялась питанням фізичного виховання дітей. Режим дня був побудований так, що більшість часу відводилась на заняття, які тривали 2—3 години, а тому час для прогулянок на свіжому повітрі значно скорочувався.

Тяжкі матеріальні умови більшості дитячих садків, тісні, сирі приміщення, погане харчування, перевантаження дітей заняттями не сприяли зміцненню здоров'я дітей, а, навпаки, приводили до різних захворювань, серед яких дуже поширеним був туберкульоз.

Після возз'єднання земель Західної України в єдиній Українській Радянській державі відкрились небувалі перспективи для громадського дошкільного виховання.

Всі дитячі садки увійшли в си-

стему народної освіти та взяті на державне утримання.

Розвиток дошкільного виховання на Львівщині стає частиною загального розвитку дошкільного виховання в нашій країні. Невпізнанно змінилось життя дітей відразу ж за декілька місяців Радянської влади.

Під дитячі садки уряд віддав кращі приміщення. Всі дошкільні уста-

потрібно було озброїти знаннями радянської педагогіки, допомогти опанувати методику роботи радянського дитячого садка.

Були організовані курси перепідготовки дошкільних працівників та проведено ряд семінарів-практикумів.

В перебудові роботи дошкільних установ на Львівщині велику допо-

Новозбудоване приміщення дитячого садка № 64 в м. Львові

нови забезпечені відповідними дитячими меблями та постілью, придбано устаткування, іграшки, обладнано майданчики, організовано чотириразове харчування дітей.

Тривалість перебування дітей в дитячих садках збільшилась до 9—12 годин, а щоб краще обслуговувати матерів, які працюють у вечірній час, в деяких дитячих садках були відкриті вечірні групи. Всі ці і багато інших заходів забезпечили здійснення в дитячих садках завдань всебічного розвитку дітей дошкільного віку.

Поширення мережі дитячих садків і організація в них виховного процесу вимагали докорінної перебудови роботи в підготовці кадрів дошкільних працівників. Відданих справі комуністичного виховання і бажаючих працювати дошкільних працівників було досить. Але їх

могу надали дошкільні працівники східних областей України.

Так, викладач Харківського педінституту т. Яковенко О. М., завідувача Київським обласним дошкільним кабінетом т. Кондратенко М. І., працівник редакції журналу «За комуністичне виховання дошкільника» т. Васютинська В. К. та багато інших брали участь в перепідготовці місцевих кадрів, допомагали їм в перебудові роботи.

Дошкільні працівники Київської, Харківської, Дніпропетровської областей надіслали в подарунок львівським дитячим садкам бібліотеки методичної та дитячої художньої літератури, іграшки, яких ще у Львові було недостатньо.

Для ознайомлення з постановкою роботи в радянських дитячих садках була організована екскурсія дошкільних працівників в місто Київ,

під час якої вихователі відвідали київські дитячі садки, приміські колгоспи, підприємства, ознайомились з життям і працею наших людей.

Дитячі садки на Львівщині стали загальнодоступними. Пристосовані до потреб працюючих матерів, вони міцно ввійшли в побут. Зовсім змінився уклад життя та характер роботи дитячих закладів.

Вже на 1 січня 1941 року по Львівській області працювало 89 дитячих садків, які охоплювали 3988 дітей. Держава асигнувала на їх утримання потрібні кошти.

Але війна перервала мирне життя та будівництво в нашій країні. Вона завдала великої шкоди всьому народному господарству нашої країни і зокрема дошкільному вихованню. За період німецької окупації у Львові було зруйновано 11 дитячих садків, а решта розграбовані.

Зразу ж після війни під керівництвом партійних і радянських організацій, при допомозі громадськості та активу дошкільних працівників дитячі садки Львівщини відновили свою роботу. В перший післявоєнний рік по Львівській області працювало 74 дитячих садки, які охоплювали 2965 дітей. За післявоєнні роки було збудовано 22 приміщення дитячих садків за типовими проектами на 1650 місць та відкрито в пристосованих приміщеннях ще 12.

Багато одногрупних дитячих садків, відкритих в 1945 році, зросли до 3—4-групних з кількістю дітей до 100 в кожному. На 1 січня 1957 року по Львівській області працює 108 дитячих садків, якими охоплено 7620 дітей.

Для задоволення потреб працюючих матерів у Львові працює 37 круглодобових груп.

Виконуючи рішення XX з'їзду КПРС про розгортання мережі дитячих садків, у Львівській області в шостій п'ятирічці буде збудовано ще 18 приміщень дитячих установ.

З кожним роком зміцнюється матеріальна база, поліпшуються житлові умови дитячих садків. Тільки на протязі 1956 року 10 дитячих

садків переведено в більші і кращі приміщення.

Так, дитячий садок № 32 — один з перших дитячих садків санаторного типу, організований у Львові після визволення міста від німецько-фашистських загарбників у мало придатному приміщенні, зараз займає особняк з 12 кімнат і великого залу. Дитячий садок № 12 на 75 дітей був розташований на території Краківського базару, тепер його переведено в окремий триповерховий будинок з великим фруктовим садом.

Всі дитячі садки в достатній мірі забезпечені меблями, білизною, музичними інструментами, іграшками. Спортивні майданчики обладнані фізкультурними приладами і спорудами для розваг дітей.

Кожного ранку приміщення дитячих садків заповнюються веселим гомоном дітей. В світлих чистих кімнатах натертий паркет виблискує під сонячним промінням. В спальнях сліпуча білизна постелі, занавісок. На вікнах багато квітів, багато їх і в куточках живої природи; в кімнатах для ігор на килимах ціле іграшкове царство. Незрівняно підвищився рівень виховної роботи з дітьми. Можна назвати десятки зразкових дитячих садків. Серед них дитячі садки № 32, 34, 12, 15, 42, 48 та багато інших.

Фізичне виховання признано першочерговим завданням дитячих садків. У більшості дитячих садків області створені потрібні санітарно-гігієнічні умови для життя дітей, підтримується бездоганна чистота та порядок. Кожного літа в усіх дитячих садках проводиться оздоровлення дітей шляхом збільшення тривалості перебування дітей в дитячому садку до 12 годин, посиленням харчуванням, перенесенням всього життя дітей на свіже повітря.

Розумове і моральне виховання дітей здійснюється вихователями шляхом розширення їх кругозору, подання доступних їм знань про життя і працю радянських людей,

явища природи. У дітей виховують любов до праці, до Батьківщини, почуття дружби й товаришування, повагу до дорослих.

Вся виховна робота в дитячих садках проводиться на рідній мові дітей. З задоволенням слухають вони чудові народні казки, розучують вірші, розповідають по картинах, беруть участь у бесідах. Розумове виховання дітей в дитячих садках здійснюється і в процесі різноманітних ігор, занять, спостережень і праці в природі.

Для художнього виховання дітей

Протягом всіх років для підвищення педагогічної кваліфікації педагогів систематично організовувались курси та семінари.

Для поширення кращого досвіду майстрів-вихователів працюють методичні об'єднання, проводяться «Педагогічні читання».

Дошкільні працівники Львівщини приймають активну участь в громадському житті нашої області: т. Мартиник С. П. — депутат міської Ради депутатів трудящих м. Львова, т. Кузик А. І. — член Президії обкому спілки працівників початкової

На занятті з малювання у дитячому садку № 64

дошкільні працівники широко використовують красу й багатство рідної природи, яскраві події суспільного життя, святкові ранки, лялькові, тіньові театри, музичні заняття, малювання, ліплення, аплікації конструювання.

Поліпшенню виховної роботи сприяло підвищення педагогічної кваліфікації вихователів та завідуючих. Якщо в 1945 році 41 вихователька не мала закінченої середньої освіти, то в 1956 році майже всі вихователі мають середню спеціальну освіту, а 8 вихователів, які її не мають, навчаються заочно в педагогічних училищах та інститутах.

і середньої школи, т. Загатна Л. М. — секретар парторганізації дошкільних працівників Ленінського району м. Львова, т. Руденко О. Р. — депутат міської Ради депутатів трудящих Нестерівського району, т. Захарчук Г. — депутат міської Ради депутатів трудящих Бібрського району, і таких прикладів громадської активності дошкільних працівників багато.

Серед дошкільних працівників Львівщини багато нагороджених значками «Відмінник народної освіти УРСР» та грамотами Міністерства освіти УРСР.

Здійснення накреслених Комуністичною партією і Радянським уря-

дом заходів в галузі дальшого розвитку сільського господарства відкриває широкі можливості для розгортання у колгоспах громадського виховання дітей дошкільного віку.

Колгоспні дошкільні установи дають можливість матері-колгоспниці спокійно і успішно працювати, брати активну участь в громадсько-політичному житті, одночасно вони здійснюють велику роботу по вихованню дітей, по охороні їх здоров'я.

Мережа колгоспних дошкільних установ на Львівщині зростає з кожним роком.

Влітку 1956 року по Львівській області працювало 587 дитячих установ, якими було охоплено 19 925 дітей. Для дитячих установ колгоспи виділяють кращі приміщення, озеленені майданчики. Приділяється належна увага харчуванню дітей. Для роботи з дітьми залучаються колгоспниці, які люблять дітей і прагнуть забезпечити правильне їх виховання.

В колгоспі імені Горького, Забузького району, дитячий садок розміщений в окремому будинку з 4-х кімнат, добре обладнаний твердим і м'яким інвентарем. Для ігор дітей є зелений майданчик, гоїдалки, пісочні ящики, іграшки.

Дитячий садок колгоспу імені 8 Березня, Глинянського району, займає 2 окремих будинки з фруктовим садом. Дитяча установа забезпечена інвентарем, іграшками, дитячою літературою.

Кожний рік відділи народної освіти проводять роботу по підготовці кадрів для колгоспних дитячих установ. В кожному районі органі-

зують двотижневі семінари-практикуми для завідуючих та вихователів.

Дійову допомогу колгоспним дитячим установам надають дитячі садки міста Львова. Добре організована шефська робота в дитячих садах № 36, 4, 33, 34, 3, 28, 29.

Нині, коли трудівники колгоспів і радгоспів нашої області, як і всього Радянського Союзу, наполегливо працюють над реалізацією накреслених партією величезних заходів по крутому піднесенню сільського господарства, активно включаються в боротьбу за розв'язання всенародного завдання — уже в найближчі роки наздогнати США по виробництву молока, м'яса, масла на душу населення, — робота дитячих установ в сільській місцевості набирає особливого значення. Повністю задовольнити потребу трудящих села у влаштуванні дітей в дитячих установах — над вирішенням такого завдання працюють зараз відділи народної освіти під керівництвом партійних і радянських організацій.

З глибоким задоволенням і законною гордістю підсумовуємо ми, дошкільні працівники, а разом з нами й широкі кола громадськості, свої досягнення в розитковій дошкільної справи за роки Радянської влади, відзначаємо той корінний переворот, що стався у побуті і свідомості наших людей за цей час і докладаємо всіх зусиль, щоб відзначити 40-у річницю Радянської влади успішним виконанням Директив ХХ з'їзду партії про дальший розвиток громадського дошкільного виховання.